

“O`ZPARTAMPONAJ” AJ

Акциядорларининг 2020 йил « 30 » сентябрдаги

умумий йиғилиш қарори билан

«Т А С Д И Қ Л А Н Г А Н»

М.Ў.

**«O`ZPARTAMPONAJ»
aksiyadorlik jamiyatining
«ИЧКИ АУДИТ ТЎҒРИСИДА» ги**

Н И З О М И

Қоровулбозор тумани -2019 йил

**«Ўзпартампонаж» акциядорлик жамиятининг ички
аудит хизмати тўғрисидаги**

Н И З О М И

1. Умумий қоидалар.

1.1. Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуни, Республика Президентининг 2006 йил 27 сентябрдаги «Қимматли қоғозлар бозорини янада ривожлантириш чора-тадиблари тўғрисида» ги ПК 475-сонли, Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 октябрдаги 215-сонли қарорлари, «Ўзпартампонаж» акциядорлик жамиятининг уставига мувофиқ жамиятда ички аудитни ташкил этишга қўйиладиган ягона талабларни ҳамда унинг ишини ташкил этишнинг методологик асосларини белгилайди.

Активларининг баланс қиймати энг кам иш ҳақи миқдорининг юз минг баробаридан кўп бўлган жамиятда ички аудит хизмати ташкил этилади. Акциялари фонд биржасининг биржа котировкаси арағига киритилган жамият фақат мазкур жамият кузатув кенгашининг аъзоларидан таркиб топган аудит кўмитасини ташкил этиши шарт. Жамиятнинг ички аудит хизмати, агар бундай хизмат мавжуд бўлса, ўз фаолиятида аудит кўмитасига ҳисобдордир.

Жамиятнинг ички аудит хизмати жамиятнинг яқка тартибдаги ижроия органи-директор (кейинги ўринларда – директор), филиаллари ва ваколатхоналари томонидан қонун ҳужжатларига, жамият уставига ва бошқа ҳужжатларга риоя этилишини, бухгалтерия ҳисобида ва молиявий ҳисоботларда маълумотларнинг тўлиқ ҳамда ишончли тарзда акс эттирилиши таъминланишини, хўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва тартиб-таомилларига риоя этилишини, активларнинг сақланишини, шунингдек жамиятни бошқариш юзасидан қонун ҳужжатларида белгиланган талабларга риоя этилишини текшириш ҳамда мониторинг олиб бориш орқали жамиятнинг директори, филиаллари ва ваколатхоналари ишини назорат қилади ҳамда баҳолайди.

Жамиятнинг ички аудит хизмати ўз фаолиятини, агар қонунда ўзгача қоида назарда тутилмаган бўлса, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибга мувофиқ амалга оширади.

1.2. Мазкур Низом мақсадлари учун қуйидаги тушунчалардан фойдаланади:

- **Ички аудит** - жамият бошқарув органи ва таркибий булинмалари томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига, таъсис ҳужжатларига ва ички ҳужжатларга риоя қилинишини текшириш ва мониторинг олиб бориш йули билан улар ишини назорат қилиши ва баҳолаш, маълумотларнинг бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботда акс эттирилишининг тулиқлиги ва ишончилигини таъминлаш, хўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва таомиллари, активларнинг сақланиши ҳамда корпоратив бошқариш принциплари жорий этилиши бўйича жамият таркибий булинмасининг ички аудит хизмати фаолияти;

- **Ички аудит хизмати** - мазкур Низом талаблари ҳисобга олинган ҳолда жамият Кузатув кенгашининг қарори билан ташкил этиладиган жамиятнинг ички аудитни амалга оширадиган таркибий булинмаси.

2. Жамият ички аудит хизматининг асосий вазифалари ва функциялари.

2.1. Қуйидагилар ички аудит хизматининг асосий вазифалари ҳисобланади:

кузатувчи кенгашни ишончли ахборот билан таъминлаш ва ички аудит амалга оширилиши натижалари бўйича корхона фаолиятини такомиллаштиришга доир таклифларни тайёрлаш;
ички аудит жараёнида аниқланадиган камчиликларни бартараф этиш юзасидан корхона бошқарув органларига тавсияларни тезкорлик билан киритиш, уларнинг бартараф этилишини назорат қилиш.

2.2. Қуйидагилар ички аудит хизматининг асосий функциялари ҳисобланади:

ҳар йили корхонанинг кузатувчи кенгаши томонидан тасдиқланадиган режага мувофиқ мазкур Низомнинг 6.1-бандида кўрсатилган йўналишлар бўйича тегишли текширишлар ўтказиш йўли билан ички аудитни амалга ошириш (ҳар чоракда ва ҳисобот йили якунлари бўйича);

тузиладиган хўжалик шартномаларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлиги юзасидан экспертиза ўтказиш;

бухгалтерия ҳисобини юритишда ва молиявий ҳисоботни тузишда корхонанинг таркибий бўлинмаларига методик ёрдам бериш, уларга молия, солиқ, банк қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатлари масалалари бўйича маслаҳатлар бериш;

техник топшириқларни ишлаб чиқишда, ташқи аудиторлик ташкилотларининг таклифларини баҳолашда ҳамда аудиторлик текширишларини ўтказиш учун ташқи аудиторлик ташкилотини танлашда тавсияларни тайёрлашда корхонанинг кузатувчи кенгашига кўмаклашиш.

Жамиятнинг ички аудит хизмати ички назоратни, шу жумладан, 50 фоиздан зиёд улуши АЖга тегишли бўлган юридик шахслар билан ўтказилган операциялар устидан назоратни амалга оширади.

3. Ички аудит хизматининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

3.1. Ички аудит хизмати кўйидаги ҳуқуқларга эгадир:

- ички аудитни амалга ошириш давомида пайдо буладиган масалалар бўйича корхонанинг ҳужжатларини (директорнинг буйруқлари, фармойишлари, бошқарув органлари қарорлари, маълумотномалар, ҳисоб-китоблар, зарур ҳужжатларнинг тасдиқланган нусхалари ва бошқа ҳужжатларни), жамият мансабдор ва масъул шахсларидан оғзаки ва ёзма тушунтиришлар олиш;

- ички аудитни ўтказишга кўмаклашиш учун жамиятнинг тегишли мутахассисларини жалб этиш;

3.2. Ички аудит хизмати кўйидагиларга мажбур:

- ички аудитни амалга оширишда мазкур Низом ва бошқа қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;

- мазкур Низомнинг 6.1-бандларида белгиланган талабларга мувофиқ ҳисоботларни тузиш;

- молия ва статистика ҳисоботи курсатгичларининг ишончлилигини текшириш;

- ички аудитни амалга оширишда олинган ахборотнинг махфийлигига риоя қилиш;

- жамиятнинг мансабдор шахслари ва бошқа ходимлари томонидан жамиятга зарар етказилишидан далолат берувчи ҳолатлар аниқланган тақдирда бу ҳақда дарҳол жамиятнинг Кузатув кенгашига хабар бериш ва аудиторлик ҳисоботида тегишли ёзувни қайд этиш;

- активларни хатловдан ўтказишда ва қонунда белгиланган тартибда унинг ўз вақтида амалга оширилишини назорат қилишда иштирок этиш;

- ички аудит хизмати қонун ҳужжатларига ва жамиятнинг таъсис ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

4. Ички аудит хизматига қўйиладиган талаблар.

4.1. Ички аудит хизмати ходимлари охириги ўн йилнинг камида икки йилида бухгалтерия ҳисоби, аудит, молия ёки солиқ назорати соҳасида амалий (шу жумладан ўриндошлик бўйича) иш стажига эга бўлиши ва қўйидаги талаблардан биттасига жавоб бериши керак:

- аудиторнинг малакли сертификатига эга бўлиш;

- Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларида, ёхуд Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасидаги таълимга тенглиги эътироф этилган хорижий давлат таълим муассасасида олинган олий иқтисодий маълумотга эга бўлиш;

- Ички аудит хизмати ходимларини сертификатлаш тартиби аудиторларнинг республика профессионал жамоатчилиқ бирлашмалари томонидан, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишган ҳолда белгиланади.

4.1. Ички аудит хизматига ички аудитор сертификатига эга бўлган унинг раҳбари бошчилик қилади.

4.2. Ҳар йили ички аудит хизмати раҳбари ички аудит хизмати харажатларининг йиллик сметасини тузади ва уни тасдиқлаш учун корхонанинг кузатувчи кенгашига тақдим этади.

4.3. Ички аудит хизмати ходимларининг касб даражаси тегишли лицензияга эга бўлган таълим муассасаларида мунтазамлилик асосида уларнинг малакасини ошириш воситасида сақланиши керак.

4.4. Ички аудит хизмати ходимлари корхона кузатувчи кенгаши томонидан ҳар йили аттестациядан ўтказилиши керак.

5. Ички аудит хизматининг мустақиллиги.

5.1. Қўйидагилар ички аудит хизмати мустақиллигининг асосий шартлари ҳисобланади:

- ички аудит хизмати раҳбарини ва унинг ходимларини лавозимига тайинлаш, меҳнат шартномасини тузиш, эгаллаб турган лавозимидан озод этиш, жамият Кузатув кенгашининг қарорлари бўйича уларга иш хақи миқдорини ва бошқа тўловларни белгилаш;

- жамият Кузатув кенгашига бевосита бўйсиниш.

6. Ички аудит ўтказишга ва уни ўтказиш натижалари бўйича йиғма ҳисобот тузишга қўйиладиган талаблар.

6.1. Ички аудит:

- тасдиқланган бизнес-режа бажарилишини;

- корпоратив бошқариш принципларига риоя қилинишини;

- бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобнинг ҳолатини;

- солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўғри ҳисобланиб чиқилиши ва тўланишини;

- молия-ҳужалик фаолиятини амалга оширишда қонун ҳужжатларига риоя этилишини;

- активларнинг ҳолатини;

- ички назоратнинг ҳолатини текшириш ва уларнинг мониторингини олиб бориш йўли билан фақат ички аудит хизмати ходимлари томонидан амалга оширилади.

- жамият Кузатув кенгаши томонидан қўйиладиган талаблардан келиб чиқиб қонун ҳужжатларига мувофиқ текширишни ўтказишнинг бошқа йўналишларини белгилаш мумкин;

- ўтказилган текширишлар натижалари бўйича бевосита уни ўтказган ходим (ходимлар) томонидан имзоланадиган тегишли ҳисоботларни тузади.

Бунда:

а) бизнес-режа бажарилишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қўйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- унинг бажарилишининг миқдор ва сифат кўрсаткичлари таҳлили;

- унинг бажарилиш таъминланмаган тақдирда айбдор мансабдор шахслар шахсан кўрсатилган ҳолда аниқланган сабаблар баёни;

б) корпоратив бошқариш принципларига риоя қилишни текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қўйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- жамият бошқарув органи томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг самаралилиги, унинг қатнашчиларининг қонуний ҳуқуқ манфаатларига риоя этилиши таҳлили;

- корпоратив бошқариш соҳасида қонун ҳужжатлари бузилиши ҳолатлари баёни (таъсис ҳужжатларига риоя қилиш, умумий йиғилишлар ва жамият бошқарув органи мажлислари ўтказилиши, акциядорларга дивидендлар тўғри ҳисобланиши ва ўз вақтида тўланиши ва хоказолар);

в) жамиятнинг бухгалтерия ҳисоби ва молия ҳисоботи ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қўйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- бухгалтерия ҳисобини юритиш ва молия ҳисоботини тузишнинг белгиланган тартибига риоя қилинишини баҳолаш;

- аниқланган бухгалтерия ҳисоботини юритиш ва молиявий ҳисоботни тайёрлашнинг белгиланган тартиби бузилишининг тавсифи;

г) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўғри ҳисобланиши ва тўланишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қўйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- тузилган ва тегишли назорат органларига тақдим этилган солиқлар ва мажбурий тўловлар ҳисоб-китоби тўғрилигини баҳолаш;

- соликлар ва мажбурий тўловларни ҳисоблаш ва тўлашнинг белгиланган тартиби бузилиши ҳолатларини, солик солинадиган базани белгилашда четга чиқишларни баён қилиш;

д) молия-хўжалик операцияларини амалга оширишда жамият томонидан қонун ҳужжатларига риоя қилинишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қўйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- жамият томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлигини баҳолаш;

- ички аудит давомида аниқланган жамият томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун ҳужжатларига номувофиқлигини баён қилиш;

е) ички назоратнинг ҳолатини текшириш натижари тўғрисидаги ҳисобот қўйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- ички назорат тизимини ва унинг фаолият кўрсатишидаги мавжуд камчиликларни баён этиш;

- жамият таркибий бўлинмаларидаги ижро интизомининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар, унинг аниқ ходимлари ишидаги мавжуд камчиликлар.

Активларнинг ҳолатини текшириш натижалари активларни хатловдан ўтказишнинг асосланишини ҳамда уларнинг ҳаракати, амалда мавжудлиги ва сақланиши тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак.

Шунингдек, ўтказиладиган текширишлар бўйича барча ҳисоботларда жамият бошқарув органи ва унинг таркибий бўлинмалари фаолияти баҳоланишини, аниқланган четга чиқишлар ва қонунни бузишларни бартараф этишга доир тавсияларни, тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига оладиган якуний қисм бўлиши керак.

Ўтказилган ички аудит яқунлари бўйича, мазкур Низомнинг 6.1-бандига мувофиқ, ички аудит раҳбари томонидан имзоланадиган йиғма ҳисобот тузилади.

Ушбу йиғма ҳисобот:

- тахиллий қисми;

- якуний қисми;

- тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига олиши лозим.

Йиғма ҳисоботнинг тахлилий қисми мазкур Низомнинг 6.1-бандига мувофиқ, ички аудит ходимлари томонидан ўтказиладиган текширишлар натижалари тўғрисидаги умумлаштирилган ахборотни ўз ичига олиши керак.

Ҳисоботнинг якуний қисми:

- жамиятнинг бошқарув органи ва таркибий бўлинмалари фаолиятига, шунингдек ликвидлигига умумий баҳони;

- аниқланган четга чиқишлар ва қонунни бузишларни бартараф этиш бўйича ички аудит хизматининг тавсияларини ҳамда жамиятнинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини оширишга, корпоратив бошқаришни такомиллаштиришга доир умумлаштирилган таклифларни ўз ичига олиши керак.

Йиғма ҳисобот ички аудит яқунлангандан кейин 10 кун мобайнида тугалланиши зарур.

Йиғма ҳисоботлар бевосита жамиятнинг Кузатув кенгашига унинг кўриб чиқиши ва кейинчалик тасдиқлаш учун тақдим этилиши керак.

Ҳисоботлар нусхалари тасдиқлангандан кейин жамият бошқарув органига тақдим этилиши керак.

Жамиятнинг бошқарув органи ички аудит натажисида аниқланган камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўриши шарт.

Ички аудит хизмати текшириш давомида аниқланган қонун бузилишларини бартараф этиш, шунингдек умуман жамиятнинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва зарур даражада бажарилиши устидан назорат ўрнатиши лозим.

7. Ички аудит хизматининг жавобгарлиги.

7.1. Ички аудит хизмати ходимлари:

- ўзлари ўтказган текшириш натижалари бузиб кўрсатилганлиги;
- уларга тақдим этилган ёки улар томонидан хизмат вазифаларининг бажарилиши муносабати билан уларга маълум бўлган жамиятнинг сирини ташкил этадиган ахборотнинг махфийлигига риоя қилинмаганлиги;
- олинган ҳужжатларнинг сақланиши ва қайтарилиши таъминланиши учун жавоб берадилар.

Ички аудит хизмати аудиторлик текширишлари давомида аниқланган қонун бузишларни бартараф этиш ва жамиятнинг молия-ҳўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан кўрилган чора-тадбирларга баҳо берилиши учун жавоб беради.

Жамиятнинг Кузатув кенгаши ҳар чорақда ички аудит хизматининг текширишлар натижалари тўғрисидаги ҳисоботини эшитади, аниқланган камчиликларни бартараф этиш ва жамиятнинг молия-ҳужалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан чора-тадбирлар кўради.